

EESTI PÄEVA- LEHT

ESTNISK DAGBLADET

Kolmapäeval, 13. aug. 1975
Nr. 61 (4051)

17. aastakäik

Poliitiline pidu asendas LAULUPEO

Tallinnas toimus Eesti N. Venemaa külge liitmise 35-nda aastapäeva tähistamiseks "laulu- ja tantsupidu" — see poliitiline tempel suruti laulupeole peale juba varakult ja seda kombineeriti peo juhtkonna poliitiliseks muutmisega. Peakomisjoni esimeheks pandi partei keskkomitee sekretär Väljas ja nagu hiljem heliloajate kommentaaridest selgus, ei olnud viimastel kuigi palju üteldud. Tallinnas kõneldi koguni, et kavatsus oli Gustav Ernesaksa üldjuhi kohalt kõrvaldada, mis aga siiski ei sündinud tema ülisuure populaarsuse tõttu. Kogu selle poliitiseerimise tulemuseks olid häired ettevalmistustes. Sellegipoolest olevat olnud koos 35.000 inimest — diktaatoris ei ole raskusi masside väljatoomisega.

Rahva Hääl j.t. ajalehed hoolitsesid selle eest, et "laulu- ja tantsupeo" poliitiline sisu oleks kõigile selge. Ja Balti jaama ette püstitati just eelpäeval 1. detsembri mälestusmärk "eesti töörahva relvastatud ülestõusu" meenutamiseks, kuigi 1924 oli 40. aastapäev N. Liidust juhtitud käputäie kommunistide mässukatsega, mille eesti rahvas, ka eesti töörahvas maha surus. Ebaõnnestumine ei meeldinud Stalinile, kes lasis selle juhi Jaan Anveltli N. Liidus hukata.

Kohale oli toodud hästi palju koore "vennasvabariikidest", oli ka soomlasi, kuna rootsi koor Motallast jäi Mihhail Kaliniini käigust ära võitma tõttu Stockholmist kätte.

Programm oli senistest laulupidudest tublisti erinev, kuna kolmveerand sellest oli "aute laulude" ja "vene ning teiste vennasrahvaste" lauludele reserveeritud traditsiooniliste eesti heliloajate laulupeo-laulude asemel. Publiku reaktsioonidest võis otseselt välja lugeda, millised osi programmist publik ei pidanud apalauseid vääriliseks. Koorigi laul olid aga saanud korralduse vene kombe kohaselt "külalislaulude" järele intensiivselt plaksutada, mis pidi varjama ühtlasi publiku reaktsioone.

Järg lk. 7

Helsingi tulemus: Saksamaa eemaldab eksiilpoliitikuid

Vahetu tagajärjena Euroopa Julgeoleku Konverentsi läbirääkimistele valandati ilma pensioni saamise õigusega Rahvusliku Rumeenia Keskorganisatsiooni esimees Lääne-Saksamaal dr. Ion W. Emilian, kes oli olnud üle 14 aasta rumeenia keele tõlgiks Saksa Liiduvabariigi ametiasutuste juures. Juba varem oli rumeenlastelt ära võetud igasugune toetus nende organisatsioonidele, koolidele ja ajalehtedele ning nüüd pärast dr. Emilianit töötajate jätmist võib arvvestada nende rahvusliku tegevuse märgatava halvenemisega. Vallandamisel öeldi dr. Emilianile, et nüüdsest peale on Bonnile võimalik saada vajalikke tõlkeid otse-seit Bukarestist ja teda kui tõlki pole Saksa Liiduvabariigil enam vaja.

Kõik katsed uue töökoha leidmiseks on ebaõnnestunud dr. Emilianil, sest esitatvale küsimusele: "mida ta varem on teinud Liiduvabariigis?" — peab ta vastama, et on olnud tõlgiks ja eksilrumeenlaste keskorganisatsiooni esimeheks. Need kvalifikatsioonid aga ei võimalda mingit teenistuskohata ja isegi Baieri tööstusministeerium teatas, et viimase pole võimalik dr. Emilianit abistada, kuna kusagil ei vajatavat rumeenia keele tõlki ega üldse keeleteadlast tema vanuses!

Oleks ehk arusaadav, et Saksa Liiduvabariigil tuli oma kommunismisõbraliku välispoliitika tagajärjel vallandada dr. Emilian, ka see oleks veel arusaadav, et 65-nda eluaastale lähenev välismaalast keeleteadlasel on raske leida uut teenistuskohata, kuid masendav on tajuda demonstratiivselt intsiimset koostööd Bonni ja Bukaresti ametiasutuste vahel eksilpoliitikute tegevuse halvamiseks.

Penaazu samaaegselt vallandamistestega esitas 27.

jaanuaril 1975 Punase Rumeenia diplomaatne esindaja Pariisis dr. Emilianile ettepaneku tagasi pöördumiseks Rumeeniasse. Mõni kuu hiljem, siis kui eksil-rumeenlaste juhul oli ebaõnnestunud teenistuskoha leidmine Saksa Liiduvabariigis, korraldati seda ettepanekut uuesti, kuid juba

heldekäelisemalt. Tagasi pöördumisel "punasele kodumaale" lubatakse temal endal valida koht, kus ta elada tahab, edasi ollakse nõus temale maksma pensioni kui "rahvaarmee" kolonel-leitnandile, samuti lubatakse temal jätkata nii kirjandus- Järg lk. 7

David Papp Oskarshamni kultuurijuht

OSKARSHAMN (EPL) — Alates 1. juulist on Oskarshamni linna uueks kultuurisheffiks eestlane David Papp, kes seni oli intendandiks Stockholmis meremuuseumis. Varem on ta olnud ka Gotlandi ja Karlskrona muuseumide juhatajaks. Värske kultuurisheff kirjutab praegu doktori väitekirja etnologia alal.

Kultuurisheff ülesandeks on linna ja ümbruskonna kogu kultuurielu juhtimine ja suunamine. Valmimas on uus

David Papp

kultuurihoone, mis kujuneb ka David Pappi "residentsiks". David Papp on teatavasti eesti ordotokskiriku ajakirja "Usk ja elu" toimetajaks.

Noorte maailmakonverents

Noortejuhide ülemaailmselt kongressilt Mullisjös, kuhu kogunes 170 juhti ja vanemskauti (MK-foto Kruusmägi/Maandi)

Laiemale avalikkusele tähelepanematuks moodus üks maailmakonverents — eesti skautliku noorse maailmakonverents, mis maailma-laagriga ühenduses peeti lähedalasivas Mullisjös alevikus kaohliku Friluftsgårdeni konverentsi-saalis 170 osavtõ

jaga mitmetest maadest.

Eesmärgiks oli arutada ja lähiselendada aktuaalseid skautluse ja eesti noorte päevaprobleeme. Ilmar Ploor USA-st tutvustas USA skautliku organisatsiooni suhteid nn. etniliste gruppidega, millest hulka kuuluvad ka eesti

kaudid ja gaidid, Richard Norvell vaatates toimunud maailmalaagrit võrdlevas tagasivaates, Sven "Tillu" Hanson käsitles skautluse suhteid üldse ühiskonnaga, kuna Andres Küng skitseeris kodumaa tuleviku perspektiivi. Ettekangetele järgnesid diskussioonid ja arutelud.

Muide oli kogu laagri programmis mõeldud üksikute maade juhtide ja noorte informeerimisele teiste maade olukorrast. Nn. malevate ennelõunal esitati lühiettekandeid, tutvustati esinevaid tüüpilisi nähteid, mida illustreeriti sketshidega jne.

**Kanada Eesti Teatri külalisetendused
Stockholmis Scala-teatris 23/24. aug.**

EPL

Kolmapäeval, 13. aug. 1975

Küsimus

Suure levikuga ameerika ajakiri The Readers Digest nendib juulinumbri, et Nõukogude Liit ignoreerib üle kogu maailma hoolimatult ja pidevalt Ühendriikidega sõlmitud kokkuleppeid, mis olid mõeldud püües lõpuleviia lähenemiseks. Tekkinud olukorda analüüsiks lähemalt küsimusena "Kas see on pingevähendamise?" Artikli autoriks on Melvin R. Laird, 1953–1969 kongressiliige, 1969–1973 kaitseminister ja nüüd tegev tähtendatud ajakirja nõunikuna riiklikes ja rahvusvahelistes asjades. Ta märgib tõsiasjadena, et viimasel ajal on N. Liit nii salaja kui avalikult korduvalt ja sihilikult astunud samme, mis mõnitavad pingevähendamist ja ähvardavad vaba maailma. Sellest kõnelevad kuus väga tõsiseltvõrreldavat:

1. N. Liit on rikkunud kokkulepet strateegiliste relvade piiramiseks. USA valitsusel on kindlad andmed, et venelased on arendanud radarseadmeid raketitõrje ABM-süsteemi osas, mis lepingus on täiesti keelatud. Venelased ei valde ameerika luureandmetele vastu, katudes selle asemel õigustada oma tegevust "seadmete kontrollimise" vajadusega. Teiseks lepingu jämedaks rikkumiseks venelaste poolt on mandrivevaheliste raketite SS-19 valmistamine, mis on 50 protsenti võimsamad kui need, mis olid olemas lepingu sõlmimisel 1972. SS-19 raketitega loodab N. Liit ilmselt purustada ameerika raketibaase ja pommitussennukeid üllataval loogilisel viisil.

2. Nõukogude Liit toetas aktiivselt Põhja-Vietnami Pariisi rahulepingu mõnitamisel ja Lõuna-Vietnami ülerindamisel. Tagasihoidlikult arvestatuna saatsid venelased koos hiinlastega Põhja-Vietnamile pärast relvarahu sõlmimist sõjalist varustust 2,5 miljardi dollari väärtuses. N. Liidust tuli 115 moodsat tanki, 300 taktikalise raketit ja 1100 suurt veoautot, mis esiojone võtsid osa uuest kallaletungist, rikkudes hoolimatult Pariisi lepingut. Samal ajal saatis USA lõuna-Vietnamile vähem abi kui lepingus oli lubatud ja seegi piiratud abi oli kaitselisel laadi.

3. N. Liit pole kinni pidanud oma lubadusest kindlustada takistamatult juurdepääsu Lääne-Berlinile. Berliini blokaadist saadik 1948 on venelased ühel või teisel viisil püüdnud

kägistada Lääne-Berlini majanduslikult, poliitiliselt ja rahvusvaheliselt, et teda oma võimusesse saada. 1972 nõustusid läänliitlased N. Liidu konsulaadi avamisega Lääne-Berlinis ning Ida-Saksamaa ühinemise ja Liitunud Rahvastega. N. Liit omalt poolt lubas kindlustada inimeste ja kaupade takistamatut liikumist läbi Ida-Saksamaa Lääne-Berlini. Aga möödunud aastal juulist kuni oktoobrini takistasid kommunistid hoolimatult ja korduvalt seda liikumist. Näib, et venelased praegugi vaatavad Lääne-Berlini kui pantvangi.

4. N. Liit abistab terrorismi ja sissisõda Lähis-Idas. Süürias, Ida-Saksamaal ja N. Liidus eneses treenivad kommunistlikud agendid sadasid noori araablaste terrori tehnikas. Venelased on Liibüale andnud kohutavaid kuumusele reageerivaid SA-7 nimelisi rakette. Need kantavad relvad on sealt läinud terroristide kätte ja leidnud mitmel puhul kasutamist veristes hirmutegudes. N. Liit jätkab ühtlasi kurja sissisõja abistamist Araabia poolsaarel, kus venelaste üheks otseks eesmärgiks on kommunistlik võimuharamine Omaani sulatada, kust saab valitseda veeteed, mille kaudu liigub pool kõigest õliveest Lääne-Euroopa ja kolm neljandikku Jaapanisse minevast õliühikust.

5. Portugalis õhutas N. Liit massivset kampaaniat kommunistliku režiimi pealesurumiseks, mis teeniks Kremli huvisid. Parempoolse diktatuuri kukutamise 1974 aprillis äratas lootuse, et Portugal võib rahuliku teel muutuda demokraatlikuks riigiks. Aga koos riigipöördega tulid peidust välj ja kommunistid kui väga hästi organiseeritud ja rikkaim poliitiline partei, kuigi hiljem toimunud häletamine näitas, et teda toetas vaevalt 13 protsenti rahvast. Ent kommunistid olid N. Liit, kes nelle viimase kahetseistkümnenda aasta jooksul on andnud vähimalt 40 miljoni dollari partei tegevuse õhutamiseks. Nõukogude salajase abiga on kommunistlik väheus saanud kontrolli ametihingute ja ajakirjanduse üle. Portugali ühendamine Nõukogude impeeriumiga soodustaks Hispaania õnnestumist, õhustaks NATO hädavaajalikke baase Assooridel, avaks Nõukogude allveelaevadele lähised Atlantide ja muudaks põhjalikult jõudude tasakaalu maailmas.

6. N. Liit teeb lakkamatuid pingutusi sõjaväelise üleoleku saavutamiseks. Kui Ühendriigid on viimase kuue aasta jooksul vähendanud oma sõjajõudusid 1,4 miljoni inimese võrra, kärpitud armeed ja sõjalaevu ning käesoleval aastal kulutat riigikaitseks ainult 5,8 protsenti rahvuslikust sissetulekust, siis on areng N. Liidus olnud hoopis teistsugune. Kuigi nõukogude vastav sissetulek on vaevalt pool ameerika omast, kulutavad venelased 20 kuni 25 protsenti rohkem kõigil sõjalisel aladel. Neil on väetenistuses 4,2 miljoni inimest, seega kaks korda rohkem kui ameerikalastel. Venelastele on olnud suureks pikkaajalist laenu saamine Ühendriikidelt, mis on aidanud toetada N. Liidu

On ette näha rekordilisi teraviljaoste Ameerikast

Nõukogude Liidu põllumajandust, eriti teraviljasaaki ähvardab sel aastal pöörd. Et üldse oma vajadusi katta, peab vene teravilja-produktsioon olema 200 kuni 210 miljonit tonni. Praegu aga oletatakse, et põua tõttu on saak 195 miljonit tonni, võibolla veelgi vähem. Tulemuseks on, et N. Liit on taas sunnitud oma vajadusi täien-dama ostudega välismaalt, sel juhul eeskätt USA-st, kes on võime-line müüa. Svenska Dagbladetis kirjutab Richard Swartz, et ameerika ekspandid praegusel momendil eeldavad vene teravilja-ostu, mille suurus on vähemalt 20 miljonit tonni.

Juba varem sõlmitud lepingute alusel ostab N. Liit USA-st ja Kanadast 14 miljonit tonni, kuid sel-lest vaevalt jätkub.

N. Liidu enda suhteliselt pessimistlikud raportid kõnelevad saagist, mis on sama väike kui aastal 1972, mil olukord oli katastroofiline.

Peale selle on ka N. Liitu külastanud turistid täheldanud, et praegu Venemaa valitses pöörd on üldiselt karustatav. On võimalik, et 25–30 protsenti saagist N. Liidu kõige viljakamatel aladel on hävinud.

USA senaator Jackson avaldab N. Liidu teraviljaostuse taustal kartust, kuna ameeriklased kardavad, et vene suurostus võivad taas tõsta leiva- ja toiduainete hindu USA-s.

Kuid ühtlasi ka kiirendada USA inflatsioonitempot ja ohustada ameerika praegu lõnka va majanduse tervenemist.

USA põllumajandusminister Butz aga väidab, et niisugrid N. Liiduga mõistavad ameeriklaste endi hindu mõistamatult. Ka siis, kui venelased peaksid ostma ette-nähtust rohkem teravilja, mahub see täielikult ameeriklaste programmi.

Talitus saak USA-s on tänava rekordiline. Sellest hoolimata aga olevat ameerika väljavedajad, et lepinguid on raske täita.

Probleemiks on nn. "kollane nisu", mis peaaegu sajaprotsendilist domineerib Kansases ja Oklahomas. "Kollane nisu" aga on suhteliselt halva kvaliteediga, proteinivaene ja välimiselt ostjad, kaasaarvatud venelased pole sellest eriti huvitatud.

Samuti ei soovi venelased, et "kollast nisu" segataks paremate sortidega. Nii ei jää paljudele USA väljavedajatele muud üle kui osta kõrgevaliteedilist nisu välismaalt – eesmärgiga rahuldada N. Liidu vajadusi.

N. Liidule aga on teraviljaostud välismaalt kaunis kulukaks ärikes. Tänavu on näiteks on täheldatud, et N. Liidu maksebilanss läände on nõrgenenud.

lõnkat majandust nõnda, et venelased on võinud endile lubada tohtu relvastamise jätkamist.

Melvin Laird lõpetab oma artikli – mis siin ainult lühidalt on kokku võetud – manitsusega, et välditagu asjatuid illusioone, nagu oleksid venelased pingevähendamise propagandimise loobunud oma taotlusest õnnestada Lääne demokraatiat ja maailmale peale suruda oma süsteemi. Venelastele tuleb selgeks teha, et ainsaks alternatiiviks vastastikusele relvastuse vähendamisele on Ameerika taasrelvastamine, "mis neid alatiiselt jääma teise järgulisele kohale. Peab neile näitama, et ameeriklased ei taha enam leppida sellega, et pingevähendamist kasutatakse nagu vene ühesuunalist teed.

A.K.

– Mis asi see detente öieti on?

– See on kui Brezhnev hoiab leivakannikat, mis on küpsetatud ameerika viljast ja kui onu Sam takkapaale müürib võid ka peale.

Vene toorainete hinnad stagnerevad samal ajal kui N. Liit peab maksma rohkem läänriikidest sisseveetavate tehniliste produktide eest. Samuti on N. Liidu võlad läänriikidesse tõusnud.

Ja kõigele lisaks on N. Liidule probleemiks ka plaanis ettenähtud teraviljamüük Ida-Euroopasse, kus põllumajandus samuti maadleb raskete probleemidega.

Näiteks on ülitugevad sademed ja rahetormid hävitanud suure osa saagist Ungaris ja Slovakkia lääneosas, kuna olukord Rumeenias on peaaegu katastroofiline.

Ja nüüd ähvardab pöörd teraviljasaaki ka DDR-is. Nii on karta, et seniajani kaunis stabiilselt toiduainete hindade osas N. Liidus ja Ida-Euroopas tulevad drastilised muudatused.

JÜRI AUS

KGB uus nägu

USA poliitilist politseid (CIA) rünnatakse kõljal. Mitmed avaldavad arvamist, et CIA polevat üldse vajalik. Et oma vajalikust näidata, on CIA hakanud avaldama enam andmeid oma vastaspoole KGB tegevuse kohta.

See on muutnud oma linet ja võtnud omaks enam rafineeritud stiili. 1960-ndate aastate agent, kes meenutas Jan Flemingu romaanide kangelast, on kadunud.

1971 hüppas ära Anatoli Tshobolarev, kes oli Brüsselis kuulanud pealt NATO juhtkonna omavahelisi telefonikõrreid. Ta oskas – CIA meeste hämmastuseks – matida eri kõnelejad hääli ja fraseoloogiat. Tshobolarev polnud üht KGB veld hoopis GRU – Punaarmee salalaure – agent.

Sõbralik suhtlemine ja "detente" on teinud venelastele palju harmakas agentide saatmise USA-sse. Seal töötab u. 2000 ametlikku N. Liidu ametnikku, kellest arvatakse vähemalt 800 olevat pidevat siooni ja agendit. Üleajalust teostavad ajutisi "õlesandeli" veel vähemalt 800. Venelased saavad USA-sse noormehe, kes on oma välismisel ja käitumisel "suuremad ameeriklased kui ameeriklased ise". Nood noormeheid trügivad looma tutvusi võimalikult kõrge tasemel – kuni parlamendi liikmeteni – ja neil on kasutada tehniliselt väga arenenud aparatuuri. N. Liidul arvatakse olevat 48 raadiosaatejaama välismaailmas, neist nell USA-s. N. Liidu saatkonnamaja katused – mis asub paar kvartaali Valgest Majast – liutseb

antennide rägastik – see on N. Liidu teatortuum... N. Liidu spioonid omavad (saaks spioonifilmsid TV-s näidatud) "üleriilmiskaamerad", millega kerge on kopeerida dokumente. Nad kuulavad laser-kõrre abil kõnusi, mis toimuvad suletud akende taga. Otsene vägivõlvad on vähenenud, pole toimunud (kindlakstehtud) mõrvu kurikula osakond V poolt – kuid osakonna äärmiselt salajane "valvaramaat" sisaldab 4601 leheküljel 1000-näe "N. Liidu vaenlase" nimed.

N. Liidu agendid peavad tihti omama üllinimlikku kannatust. Üks Ladinämeeriklastes tabatud agent rääkis ülekuulamisel oma karjäärist järgmiselt: Ta asetati 15 aasta eest ühte N. Liidu "kindlasse majja" kus toimus väljajõe USA üle suhtes ja "kaitseeluloo" kõlgepookimine. Selle järgi ta oli sündinud Ladinämeeriklas balti vanematest, kelle perekond oli "hävinenud" – see pidi selatama tema slaavimurrakulist hispaania keelt. Agent abellus KGB poolt värvatud inglannaga ja mõlemad elasid vaheldumisi kolmes Lään-Euroopa riigis. Agent kolis hiljem – kolme lapsega – Lõuna-Ameerikasse ja mitmesugust ajas kahjuotav äri (mis maksis KGB-le kokku 200 000 dollarit). Aga nood kahjud polnud tähtsad ja agendi viiets äriotsusid ei lugenud midagi. CIA agendid leidsid mahe arreteerimise puhul ta korterist telegrammi, kus taile sooviti õnne ja milles ta nimetati agendiks New Yorki... (EPL/AL).

EESTI PÄEVALEHT

Estnische Dagbladet
Peatoimetaja Juhan Kokla
Vastutav väljaandja
(ansv. utg.)
Arvi Moor
Toimetus ja tallus:
EESTI MAJAS Stockholm:
Wallingatan 82, 1 tr.
Postiaadress: Box 667
101 29 Stockholm I
Telefon 21 84 46

Toimetaja Eskilstuna Jüri Aus
Aadr: Eesti Päevaleht, Box 120,
631 02 Eskilstuna, telef. 016/147 72
Tellimispostigiro nr. 15 67 70-0
Kulutusarvete postigiro 60 59 00-0
Eesti Päevaleht Förlags AB,
Stockholm

Tellimislühend:
Aastakr. 187:—
Termin (4 kuud)kr. 68:—
Kuukr. 18:—
Väljaandja EESTI PÄEVALEHT
FÖRLAGS AB
Trükkija: Eskilstuna-Kortrens
Tryckeri AB Eskilstuna 1975

EDU suvepäevalt Metsakodus naabererakondadega: Gerhard Peet vabahukukoosolekut avamas (EPL-foto KOPLER)

Economist pessimistlik venelaste lubaduste osas

LONDON (EPL) – Inglise nädalajakiri Economist, olles juba algusest peale pessimistlikult suhtunud Euroopa Julgeolekukonverentsi väljasaatmise vastuvõetavale tingimustele jüdmiseks, pühendas oma 2. augusti numbril avaritlikku sama pessimistliku kokkuvõtte tegemisele. Seal öeldakse kõige pealt, et lahtiste siimadega asjale vadates tuleb konstateerida, et venelaste arusaamine pinge vähendamise eesmärgel selles, et see peab kindlustama nende poliitilise ja majandusliku süsteemi julgeolekut ning samal ajal suurendama väljasaatmise selle süsteemi levimisele Lääne-Euroopasse.

Lääneriikide arusaamine pinge vähendamise osas selle arusaamise peegeldab aga seda ainult piiratud ulatuses. Lääneriigid taotlevad ainult pluralistliku ühiskonnasüsteemi säilitamist Lääne-Euroopas seetõttu, et venelaste soovitud võimaluse üksikute maade bolševiseerimiseks nende oma vabal tahtel. Peale John F. Dulles'i surma on nimelt Lääne-Euroopas aval-

kult kuulutatud lootuseks olnud kommunistlike rezhimide liberaalseerumise ega mitte enam nende asendamine lääne-demokraatliku korraga. Ühine mõlemile poolele on üksnes soov sõja vältimiseks. Külmi sõda oli üks samm silmepoole kuma sõda kuna pinge vähendamise poliitika on nüüd kaks samm.

Sel viisil asjale vaadates tuleb Helsingis allakirjutatud 115 lk. pikkust teksti pidada venelaste punktivõiduks. Nad olid, küll, sunnitud loobuma oma ettepanekust, et läbikäimine Euroopa mõlema poole vahel võiks toimuda alimil nende oma silmapaistvalt ebavabade "seaduste ja kommete" alusel. Ja samuti pidid nad nõustuma sellega, et piire võidakse vähemalt teoreetiliselt muuta kokkuleppe teel ja et teiste maade siseasjadesse segamine ei ole lubatav. Kuigi viimane nõue ehk teeb Tšehhoslovakkia sündmuste kordamise veidi raskemaks, ei kaalu ükski neist punktides üles seda määratu suurt põhimõtetall mõndust. Nii lääneriigid tegid nõustudes 1940. ja 1945. a. Ida-Euroopas tõmmatud uute piiridega.

Asjaolu, et lääneriigid praegu ei ole võimelised N. Lõduga valdima Euroopa poliitilise jagamise küsimuse üle, pole mingi põhjus loobuda võimalusest selle üle valelda tulevikus. Aga just seda on nüüd teatud. Helsingi dokumendi esimese osa 3. artikli ütleb, et alakirjutatud riigid tunnustavad üksikute praegused piirid puutumatuks. Ja Teist maailmasõda lõpetavaks rahulepinguks ei ole Helsingi deklaratsioon juba seepoolest, et sellel pandub rahvusvahelise õiguse kohane siduv jõud (nagu see pandub ka venelastele välja tingitud mõndustel). Sellest hoolimata annavad aga kõikide Euroopa- ja Põhja-Ameerika riigijuhtide allkirjad Helsingi deklaratsioonile sellele poliitilisele järele, mida Venemaa kogu aeg on taotlenud. Viimaks mainitud asjaolu osutubki selle "juuleoleku" konverentsi tekkseks nõrkuseks. Venelased hakkavad nüüd otsustama selle deklaratsiooniga lääneriikide poolt endile võetud poliitilistele kohustustele Euroopa ideoloogilise jagunemise säilitamiseks samal ajal kui nad osutavad juriidilist kohustuste puudumisele inimvabade ja õiguste rakendamiseks oma Euroopa osas. Pealegi on säteid väga ebaselgelt ja logiselt sõnastatud.

Edaspidise arengu kohta esinevad lääneriikides kahiks teooriat. Neist ühe esindajaks peetakse Kissingeri ning see seisneb taotluses siduda N. Lõdu suure hulga lepin-

gulega detailkõrvaldust, nii et see enda lõpuks leab samas olukorras olevaks kui ole Gulliver lilliputide maal. Sellest käsitusest siis tulevadki USA poolt praegu N. Lõduga sõlmitava lepingu koostööks maailmarumise ja põllumajanduses, mis viimasele on kaugelt kasulikumad kui Ameerikale. Aga mis juhtub, siis, kui venelased ei arvesta neli praegu osaks saavaid soodustusi tulevastele lääneriikidele ega mõttegi neli vastutavaks teha omapoolest mõndust? Eriti vähe tundub selleks olevat lootusi siis kui N. Lõdu vahepeal saadud soodustuste abiga on võrreldes lääneriikidega suhteliselt veelti tugevnenud.

Teine teooria lääneriikide edaspidise poliitika kujunemise kohta loodab aegamööda laiendada Helsingi deklaratsiooniga raudseeridesse puuritud piiridele auge inimvabaduse ja kujunemise kohta loodab aegamööda laiendada Helsingi deklaratsiooniga raudseeridesse puuritud piiridele auge inimvabaduse ja õiguste kehtivuse aitamiseks Ida-Euroopas. Ka selle teooria väljasaatetud ei ole eelmisest mitte palju paremad. Helsingi deklaratsioonile puuduvad nimelt igasugused sätted, mis võimaldaksid mõõda idariikide poolt lubatud mõndust tähtsust. Deklaratsioonile lubatakse küll "seada endale sihts" vabama läbikäimise ja kontaktide hõlbustamise lahtu, institutsioonide ja organisatsioonide vahel. Teisel öeldakse jälle, et peab abielumiseks läänlastega lepitavad "sõdasid käsitlemist". Aga sõnakestki pole öeldud selle kohta mis sünnib siis, kui vastus ikkagi on ettev. Sama küsimus kerib siis kui rohkem tagajärgi pole nende deklaratsioonide kavatsusel "aegamööda lihtsustada" väljasõidu lubade andmise protseduuri.

Kõigile neli küsimustele ei anna Helsingi deklaratsioon mingild vastust. Seepärast tuleks lääneriikidel endil koostada mingi loetelu sellest, mis nende arvates nüüd peaks idariikides juhtuma. Ja kui siis 1977. a. juunis uuesti kokku tulakse, nagu see Helsingi deklaratsioon on ette nähtud, siis tuleks konkreetselt küsida ja seetõttu saadavate vastuste võrrelda läänlaste koostatud loeteluga. Kui palju idariikide kodanikke on saanud vahe peal loe läänlastega abielumiseks? Kui suur on olnud läänlaste külastatute arv? Kui palju läänlaste aialehti on olnud N. Lõdus mõõgiti?

Aga mis juhtub siis kui saadavad vastused on ebarahuldavad? Kas siis kavatsusteks võtta tagasi oma allkirjad Helsingi deklaratsioonilt, küsib Economist lõpuks. (EPL/FK)

Vabameelsete kokkulekult Metsakodus

EDU korraldas vabameelsete erakondade liikmetele suvise kokkulekult Metsakodus suurlaagri ajal küllalistele reserveeritud Reinhold Kleitsmani nimelisel platsil. Koha valik oli sümpoone, kuna Reinhold Kleitsman liberaalse poliitikuna jagas oma huvialasid skandinaavia, kultuuritöö ja poliitilise tegevuse vahel enamvähem sama tugeva huviga.

Kokkulekult avalas EDU Lääne-Roosi osakonna esimees Gerhard Peet. Tervituseks said sõna Hollandi Eesti Seits esinaine Vilma Saidlo-Belfante, kes palju kordi on esindanud eesti poliitilisi organisatsioonide rahvusvahelist kokkulekult, keda äsja Eesti okupatsioonivõimu käsilane Vladimir Raudsepp Hollandi lehes töötava rahva vaenlaseks nimetas. Olen elukutselt haigla öde – kas see elukutse on töötava rahva vastu, küsis pr. Belfante.

Teisena tervitas Eesti Komitee esimees Heinrich Mark, kes Lb. Dem. koonidise abiesimehena kinnitas, et kuigi E. Komitee ei tegele otseselt poliitikaga, aga kuna mitmed poliitilised organisatsioonid on liitunud E. Komiteega, siis ta tervitab täna kokkulekult, kui oma liikmesorganisatsioonide aktiivsuse avaldust.

Aafria vürstnurgast käsitles meie välispoliitilise võitluse meetodeid huvitavalt prof. Endel Aru-

ja, kes olles teel Keenias Torontoosse sobivalt oli korraldanud oma reisi peatusega Metsakodus. Tema arvates on BATUN õigel teel, kui selgitab meile probleemse Aafrika riikide delegatsioonidele UNO-s.

Siispoliitilise ettekande pidas Liberaalse Erakonna esimees Alur Reinans, kes avaldas kahetsust, et Balti Instituut oma sekretäri destruktiivsete kirjadega heidab halba varju ERN tegevusele. Heinrich Mark märkis, et ERN-i ei ole midagi õhust B. I-ga peale õhise aadressi. Peet kahjates, et Alur Reinans ettekandes oli rõhutatud negatiivsust. "Oleksime oodanud rohkem konstruktivseid koostöökõnitusi".

Edasi võttis pikemalt sõna Põlumeeste Kogude poliitlik Volde-mar Krüppelman, kes käsitles kahe maaerakonna – P. Kogude ja Asunike Koonduuse saamist ja lühikest koosvõtmekut. Tema lõpetas oma sõnavõtu üleskutsuga, et EDU tuleks üldvalimistele.

Lõpusõnas EDU esimees Aksel Mark tänas esinejaid. Prof. Aruja leidis andis ta üle "orientoreerimiseks" Ilmar Raamoti Mälestused I". Välispoliitika on meile ikka aktuaalne, nüüd Helsingi suurokkokkulekult aktuaalsem kui kunagi varem. Ilma, et arutada siin üksikvõitu, peame omelt olema ka seal kohal. Ja peame ka pärast seda kurba resultaatit jätkama oma orjastatud koduma eest peatavat võitlust. Alur Reinans muret tuleb mõista, oleme need halbu mõjusi juba paar aastat märganud ja vaevalt et neist vaikimine olukorra paremaks teeb, ka ERN-is. Krüppelmani üleskutsel oli igati omal kohal – võibolla ka Põlumeeste Kogud tulevad kunagi oma nime alil üldvalimistele. Ometi on siin sisuline kokkulepe vajalik, et seistest saletud positsioonidest lahti saada. Kui enne viimaseid valimisi Vabadusliit ja Lb. Erakond seda taotlesid, siis oli just P. K-de poolt sellele tugevaim vastustele. Häa, et ka seal on koostööks muganemist. Küsimus on võetud sügile kokkulekult organisatsioonide kongressi peavakord ja loodame, et seal saadakse lahendusele samm liigemale.

Ligi kahetunniline ilus loodusse toimunud koosolek oli asjalik tänuks Metsakodu küllastele pika skatitule programile ja tõi meile poliitilist huvidega inimesi kokku mitmest keskkusest. (EDU/AM)

Mündileiud Eestis

Juminda neemel, Põhja-Harujumail, tõi ekskavaator maale seest välja rikalikult mündileiud, teatas Tallinna vene leht "Sov. Estonian". Need olid vana rooma rahad Marcus Aureliuse ajast, s.t. teisest sajandist p. Kr. Leid anti üle Teaduste Akadeemia Ajaloo Instituudi numismatika osakonnale.

Leid on huvitav selle poolest, et ta sisaldas suurel arvul ühesuguseid münne. Ekskavaatorijuhit ei taibanud otsesõnu, mis maa seest välja tulnud oli, seepärast ei saadud leiu kohta täpseid kindlusi teha. Asjaolu, mis raskendab uurimist, kuidas ja mis teed pidi mündikogu Juminda neemele sattus, öeldakse numismatika osakonnas.

Varbla metsakombinaadi kruusakarjäärist (Pärnumaa) leiti "rahapada", teatas "Rahva Hääl". Ka selle leiu tõi päevavalgele ekskavaator. Asjatundjate hinnangul on siin tegemist peidetud mündidega. Need olid pandud kolmejalgesse pronksnõusse, millel on raudast sang. Peidetud "rahapada", nagu leidi seda nimetat, võib pärineda 16. sajandist (Leevi sõja ajast).

Leiu koosseis öeldakse olevat võrdlemisi ühtlane – 2000 madala hõbesisaldavusega killungit, mündid Riia valimina, Tallinna ja Liivimaa jaoks. Umbes 60 mündi on ovaalsed vene hõbekopid.

Huumor

Kui Karl Marx pärast surma üles tõusis, läks ta Moskvasse ja palus raadluse esinemiseks 10 minutit. Venelased aga vastasid, et neil on nii suured projektid käimas, et 10 minutit nad ei või talle kuidagi anda.

Marx palus siis 5 minutit, kuid sadagi peoti paljaks. Lõppeks Marx palus ühtlasi minitit ja sellega ka nõustuti. Kai Marx pääses mikrofonil juurde, ütles ta üheksa lause:

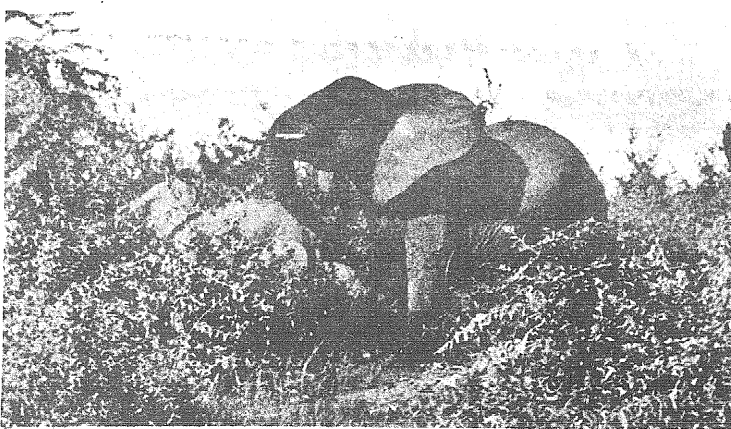
"Kõigi maade proletariaadid, andke mulle andeks!"

Kui Lenin pärast surma üles tõusis, läks ta oma töötuppa Kremli, kaotas viimase nädala ajalehed, sulges ukse ja palus end mitte segada.

Mõõdus kolm päeva ja Lenin ei näidanud nägu. Seltsimehed teadsid aga, et tal on kombeks vahel kolm päeva järjest töötada. Kui oli mõõdunud juba terve nägu, ilma et Leninil oleks nähtud, avasid nad ukse ja astusid tuppa. Tuba oli tühi, kirjutustulale oli Lenin aga jätanud järgmise teate:

"Sõitis tagasi Shveitsi ettevalmistusi tegema kommunisti sisseseadmisel Venemaal.

METSAKODU

Täitsulatud elavani elab kuni 100. tema metsik suguvend vabaduses aga 200 aastat

Elu pikkus looduses

Kes elab kõige kauem?

Puitkate elu on väga omapärane, võib öelda, et iga putukas elab kaht elu: vastena ja täiskasvanud putukana (imaago). Ühepäevallika vastsed kihavad kogu pikka aasta mõne väikese järve või tigli põhjas, täiskasvanud isendid aga lendlevad õhus kõigest mõne tunni ja hukkuvad samal päeval pärast pulmamängu ja munemist. Nad elavad üheainsa päeva!

Liblikad elavad soojal aastaajal ühest kuni kolme kuuni, talvituvad liblikad aga kuni 10 kuud.

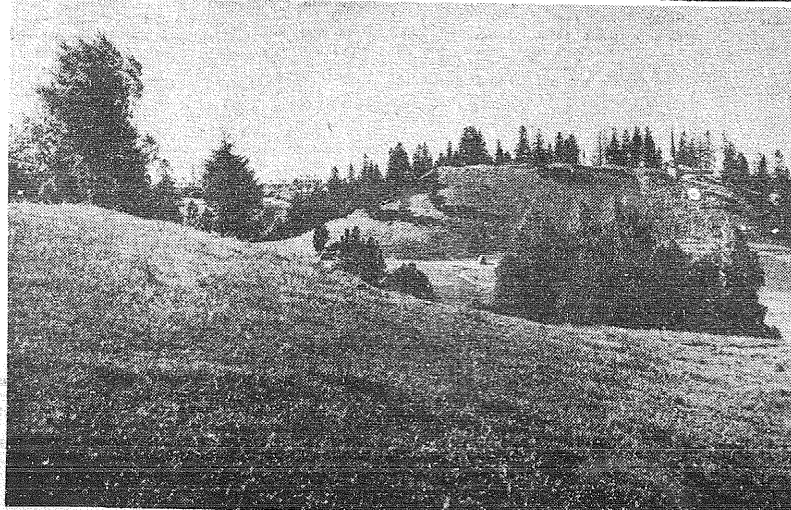
Putukate hulgas tuleb pida pikaajalise rekordi meheks ameerika täiskaadi. Tema vastne elab seitseteist aastat. Ent täiskasvanud putuka saatuse on sama kurb kui ühepäevallikalegi — tema eluiga kestab kõigest 10–20 päeva.

Pikk iga on paljudel kaladel. Üle saja aasta vanuseks elavad sägad ja sasaanid, haugid ja haid. Ka be-luuga eluiga võib kesta üle saja aasta.

Suhted loodi Taivani kulul

PEKING — Hiina ja Filipiinid on teatanud, et nad on sõbrimud diplomaatilised suhted. Otsus avaldati mõlema riigi ühises teadaandes, millele on allakirjutanud Hiina peaminister Tshou En Lai ja Filipiinide president Ferdinand Marcos, kes sel ajal külastas Hiinat.

Selle sammuni jõudmiseks pidid filipiinlased katkestama oma suhted Taiwaniga (Formoosale oleva demokraatliku Hiinaga).

Otepää vabast tunnistab linna mägi, muistsete eestlaste kants ida vallutajate vastu.

Jaapanis, Gifu prefektuuri ühes külas asuvas tigris elab pikaajaline karpkala, keda hõidatakse Hanakoks. Tal on turjal 25 eluaastat! Tema eest hoolitseb üle 20 aasta jaapanlane Hajase. Varem hoolitses kõrges vanuses karpkala eest Hajase vanaema, kes kinnitas, et Hanako oli ümurn tigris ammu enne tema sündimist. Ent tema sõnadesse suhtuti külas umbusuga. Kahtlused hajutas Nagaja linna elav professor M. Hiro. Ürulinud kahe soomuse läbilõiget, teostas professor karpkala vanust.

Krokodillid ja mõned kilpkonnade liigid elavad kaks-kolm sajandit, nende väikemad vennad sisalikud ja nastikud — aga mõnikümend aastat. Tonga saarte pealinn kuninglikus alas suri 192. eluaastal "suursuguse" kilpkonn, kelle James Cook oli kinkinud nende saarte kuningale juba 1777. aastal.

Kas linnud elavad kaua? Rahvas seas on liikumud arvamine, et rongu eluiga on kolmsada aastat. Linnude rüngastamine on kinnitunud, et ronk ei ela kauem kui kolmkümmend aastat. Teiste lindude eluiga on veelgi lühem.

Nii näiteks elavad metspardid kuni 25 aastat, kajakad kuni 20, kuldnoad 12, künnivaresed 8 aastat.

Ent ka suleliste hulgas on rohkesti pikaajalisi. 1837. aastal tapeti Inglismaal rüngastatud luik. Pärast pikaajalist uurimist õnnestus kindlaks teha, et ta oli 150 aastat vana. Ameerika kondor, kes oli toodud Moskva loomaaeda 1892. aastal, elas vangipõlves enam kui 70 aastat. Sama kaua elas loomaaia kasilikakk.

Vastupidiselt tavaks saanud arvamusel on kindlaks tehtud, et paljude loomade eluiga vangipõlves on kõigest ehamugavustest ja

harjumatast tingimustest hoolimata tunduvalt pikem kui vabaduses. Väikesed linnud elavad vangipõlves kuni 25 aastat, suured aga, näiteks ronk, kuni 70 aastat. Põhjusi on siin palju: puudub vajadus katta lemmates pikki vahemaid, samuti pole tarvis taluda ebastood said limastkultingimusi — külma, tuult ja vihma. Mõju avaldab ka kiskjate puudumine. Vabaduses langevad ju vähegi nõrgemaks jäänud loomad ja linnud vaenlaste ohvraks.

Veel mõni sõna imetajate eluea kohta.

Hilred ja rotid elavad kõigest kaks-kolm aastat, suuromed loomad nagu jäneseid ja küllikuid aga kuni 10 aastat.

Rebaseid elavad juba kauem — 10–13 aastat, hunt aga kuni 15 aastat. Põhjapõdrad ja põdrad on suutelisid elama 20–25 aasta vanuseks. Ent vanade isapõdrade (emasloomadel sarvi ei ole) sarvedel on vahel loendatud kuni 32 haru, see aga tähendab, et ka nende hulgas on rekordimehi.

Lehmade ja pühvlite vanust määratakse lõhkaetud sarve rüngaste järgi, lammaste, hobuste ja närliliste jga aga purihammaste kulunud pundade mustri järgi. Lehmad ja pühvlid võivad elada 20–25 aastat, lambad kuni 15, hobused aga enam kui 40-aastaseks. Kasside keskmine eluiga on 10 aastat, kuid sellest esineb suuri kõrvalekaldu. Üksikuid isendit elavad kuni 30-aastaseks.

Jäiupäevantidest.

Täitsulatud elavadid elavad kuni saja aastani, nende metsikul suguvennad aga kaks korda kauem.

Vaevalt võib selles sündistada inimest, ehkki mõned kinnitavad, et vabaduses elavad elavadid teevad palju vähem tööd kui need, kes on sattunud vangipõlve.

Rootsi TV külastas Münchenis itta suunatud raadioid

MÜNCHEN (EPL) — Siin käisid reedel, 26. juulil Rootsi Raadio toimetaja Göran Byttner ja kameeramees Andrei Lada — Pereszkowski, et teha kahehinnitulist saadet Rootsi Televisioonile Radio Liberty kohta. Sama pikk saade pidi toimuma ka Radio Free Europe tegevusest. Intervjuerit aiinult RL asjaajajat direktorit Francis Ronaldsit ja filmiti stuudiotööd vene saadete alal. RL pressiosakonnast sai Byttner ka informatsiooni Balti saadete kohta. Eesti, Läti ega Leedu osakonda ta aga ei tulnud. Rootsi reporter oli peamiselt huvitatud Radio Liberty ja Radio Free Europe ühise katuse ning ühise majandusliku administratsiooni alla viimise eeloleval sügisel ning viimasel ajal saksa ajalehtedest ilmunud kriitilistest kirjutustest personali vallandamise kohta ühise koondamise tõttu. Samuti taheti teada, milliseks kujuneb meelema radio tuleviku praeguse Ameerika ja Nõukogude Liidu poliitiliste pingel lõvendamise poliitika taustal ka soovis Byttner teada, kuidas RL saated mõjutavad

Nõukogude Liidu juudi emigrant-siooni, kuna võimud seal võivad pahamelest emigrantidele veelgi suuremaid takistusi teha. Talle anti võimalus kõnelda kuulsas juudi-vene luuletaja ja trubaduuri Aleksander mutunud Galitschiga, kes aasta eest pääses Läände ja on siin muutunud väga populaarseks oma vene vangilaadilauludega.

Märkus: Rootsi TV andis vahelpeal juba edasi programmi ülei lähendatud külastusest, kusjuures meenutati, etmmed olevat "külmaja jäänused".

USA-lennud Marsile

HOUSTON (VES) — Riiklik aeronautika ja maailmaruumi asutus saadab augustikuu, 10-päevase vahetajaga, maailmaruumi 2 laboratooriumi, mis peavad maandumaa planeet Marsil, tegema seal teaduslikke uurimisi ja saatma informatsiooni maale.

Nuustakust Otepääni

Okupeeritud Eestis ilmub praegu rohkel hulgal broshüüre kodumaa asupaikade, linnade, muistsete maonkondade jne kohta, milles on toodud sageli unustet ja seni laenu-maale avalikkusele tundmata materjali. Nood broshüürid on varustatud pliidide ja kaartidega ning sisaldavad mõnikümend või isegi paarsada lehekülge. Erakordseid elav uurimistöid kodumaa ja üldse eesti kultuuri, kirjanduse ja ajaloo alal tundub eemalt vaadatuna otseku kiirustav päästetöö, et praeguse võimsa venemaislaine all veel midagi trükitsestaks oma maast, rahvast ja kultuurist säilitada.

Otepää, Pühajärve ja selle ümbruse kohta on ilmunud isegi mitu mahukat broshüüri. Nendes tuuakse ka rohkesti ajaloolisi andmeid, kuigi siinna sisse, eriti uuema ajaloo osas, paramatult ollakse sunnitud lükkima sirv-sarasa sõtsialismi. Ilma taolisel lülvuta ei saaks ilmutda ka nood raamatud.

Otepää nimi oli varemalt Nuustaku — saksa keeles Nustago. Oska Kruusi broshüüri "Kirjanudlik Otepää" järgi tekkinud see nimi järgmiselt: Otepää lähedal on järskude nõlvakatega kruusakink, kus kasvavad päikilpuud. Pühajärve oman seadnud amelise valvuri, et lapsed seal pähkleid takusse ei topiks.

Alles sügisel, mihikilkuul, käinud Pähkli-Rein ringi käsuga: "Lapsed, homme nustagule!" See väljendus oli tulnud saksa keelsest sõnast Nustag — päikilpuu.

Kuid Pähkli-Reinu vaalimisest hoolimata osutus tulu päikildest tühiheks ja nõnda oli Pühajärve mõisnik lasknud kingu üles harida ja asutas siia Nustago (Nuustaku) karjamböisa. Pind oli aga kruusane ja mõis jäi kiratsema. Pühajärve ümbruse korraldamisega tegelev J. H. B. von Schrenck leidis mäele parema rakenduse. Ta arvas, et telstest keskustest eemal asuval teeristile võiks asutada aleviku. Riiasaadigi 17. jaan. 1862 selleks luba. Seda kuupäeva peetakse praeguse Otepää linna asutamiseks.

Alevik sai kahepäevase laada-pidamise õiguse ja nimeks Vastse-Otepää. Muistne linnusevall, jäi Vana-Otepääks. Sajandi lõpul oli Vastse-Otepää asemel ametlikus kirjas juba Nuustaku nimi. Alles 1922. a. muudeti Nuustaku jälle Otepääks. 1935 anti Otepääle linnatõus.

Heino Mägi broshüüris "Otepää-Kääriku" annab ajaloolase S. An-

nisti andmetel Nuustaku nime tekkimise teise versiooni:

"Juba pärast Põhjasõda, 1921. a. teostatud revisjonist selgub, et Pühajärve mõisa alal elas juba siis talupoeg Nustack Ado 10-likmeline pere.

Sõjuniinmena kõlavad lisanimed talupoegadele pole sugugi haruldased. Pühajärve mõisa 1804. a. vakraamatust on kirjas talupojad Nustag Hermann ja Nustag Johann. Nähtavasti kandus see omapärase talunimi üle hiljem asutatud karjamõisale."

Nii palju H. Mägi kirjutisest. Otepää nime tulevad aga juba vanad kroonikad. Otepää tuleb Lõuna-Eesti murrakust otepää, s.o. karupää (ott — karu). Saksa kroonikates hakati asulat nime-tama Odenpäh.

Nuustakule andis Otepää nime tagasi otse rahvalaulekogu ja prof. M. J. Eisen. Esinedes peokõnaga Otepää Linnamäel 2. juulil 1922, tegi ta alevivalitsusele ettepaneku nimetada alev Otepääks, sest see on ajalooliselt Otepää otseseks järeltulijaks. Ettepanek meeldis ja alevi nõukogu otsusega muudeti 13. aug. 1922 Nuustaku Otepääks.

KUI ALLE TAHTIS NAIST VÕTTA

O. Kruusi teoses jutustatakse m.h. ilmu, kuidas luuletaja ja pärsine punaste järelkõlksja August Alle tahtis hakata naise-mehiks.

1934. a. suvitas A. Alle Kolga talus, kus õhkeks toonaabiks oli tookordne Miss Estonia — Nadja Peedi-Hoffmann. "Sel tutvusel oli positiivne mõju põllesole poismehel ja "viimsele bohemismale". Alle jättis joomise maha ning jatkas poolelühendat õpinguid Tartu ülikoolis", jutustab O. Kruus. Kuna aga armuhaige Alle oli ilma töökohta ja peagu sissetulekuta, siis seisid iluduskuninganna ema nendele abile vastu. Abileu järgi sõlmimata ja Alle vanapõlksiks. Iluduskuninganna suri 1838. a. tiis-russe.

Otepää ja Pühajärvel on suvitunud palju mele kultuuritegelasi. Pühajärve elamud põlesid maha venelaste pommitamiskatkes 22. augustil 1944. Nüüd on sinna loodud ametlikke puhkekoduseid, muuhulgas on seal suurem hoone sportlastele. Nagu broshüürist selgub, on pärast II maailmasõda Otepää ja Pühajärve külastanud ka prantsuse kirjanikud Jean-Paul Sartre ja Simone de Beauvoir. (Ajaratas/VES)

Peapiiskop ümber maailma 73 päevaga

VANCOUVER (EPL) — EELK peapiiskop Konrad Veem, kes juuni lõpu poolel asus ametreisile Ameerika mandri laanerannikule ja Austraaliasse, teeb 73 päevaga reisi ümber maailma. Ehkki peapiiskop haigevooldist vasti arstide keeldu ametreisile asus, ei ole ta senine programm veel puhkust võimaldanud. Ühendriigis saabus ta öid tal kokkusaamised mitme kirikupeaga New Yorgis ja Minneapolis. Enne ja pärast LÄÄneranniku Eesti Päevi viisiteeris ta kogudusi ja teenis jumalateenistusi Los Angelesis, San Franciscos, portlandis ja Seattleis. Eesti Päevadel oli ta kaastegev meeljal jumalateenistusel ja LÄÄneranniku koguduste esindajate konverentsil.

Vancouveri eestlastele saabus ülenkarjane külla 14. juulil Seattle'st. Koos koguduse õpetaja abipraost Helmut Piltiga, kes teda vastu võtmas oli, pidi ta lennuki hiline mis töötü lennukilalt otse rama kohaliku eesti ev.-l. u. koguduse juhatusse ja nõukogu koosolekule. 23. juulil lendas Peapiiskop edasi Austraalia poole. Pingerikas 156 Vancouveris jättis üheainsa päeva puhkuseks.

Peapiiskop koos abipraost Pilti ja Kanada luterliku kiriku esindaja praost T. Kroegeriga — teenis Vancouveri eesti luterliku koguduse 23. a. pühitsemise esimesel jumalateenistusel. Peapiiskop jutlustas, seadis armulaua ning oli kaastegev ka armulaua jagamisel. Jumalateenistusel olid kaastegevad veel ka Siiri Muna — organist, Mai Swan-Leemet — solist ja kog. esimees Rudolf Olljum — sõnaliselt osas. Kulalisena viibis jumalateenistuses ka kohaliku eesti ap. õigeusu ülempreester dr. E. Ruus abikaasaga.

Kaks päeva veetis peapiiskop Victorias, kus ta jutustas ja jagas armulauda. Victoria eestlased kuuluvad enamikus Vancouveri luteri kogudusse ning abipraost Pilt käib neid teenimas korra kuus.

K. Veem külastas Vancouveris soome vanadekodu, kus elab ka eesti vanu. Pikemat peatus ta Tartust pärineva 88-a. Lydia Ratniku toas ja pidas saal ka päeva.

Lisaks nõupidamistele lut. koguduse õpetaja ja juhatusga oli peapiiskopil ka informaalset laadi kokkusaamisi mitmete teiste eesti kirikutega ja organisatsioonide juhtivate tegelastega, nende hulgas dr. Artur Proos — Eesti Ühendatud Koguduse jutustaja ning Eesti Baptistide Maailmaliidu esimees,

dr. Maldus Marits — Eesti Kirikufondi esimees, adv. Toomas Nellis — Eesti Selti esimees, ins. Boris Tesnov — Eesti Organisatsioonide Liit LÄÄnerannikul Esimees, jne. Nii EOLL kui ka Eesti Selti esimehed väljendasid lootust, et peapiiskop Veem jätaks võimaliku oleval osa võtta ka 13. LÄÄneranniku Eesti Päevadest juuli alul 1977 Vancouveris.

Pääl jumalateenistust Vancouveris oli peapiiskopil pikem jutujamine prof. dr. E. Leimaniga, kes teda käis tervitamas Lätti Ev. Lut. Kiriku Konsistooriumi ja Vancouveri läti rahvusgrupi poolt.

Raadio CJVB kommentaarist Rosamond Truelove intervjuust peapiiskopi kirikute olukorra kohta kodumaal ja eksilis ning päris üksikasju reisi kohta. Intervjuu eelanti edasi eesti laule Heinz Rihvaldi ettekandes. Intervjuu anti edasi 23. juulil pärastlõunal, mil peapiiskop oli juba teel Austraaliasse. Ta kõneles ka sama saatja inspiratsioonilises sarjas "Just a moment!"

Kohalikest suurajalehist märkis peapiiskop Veemi külastust hommikuleht "The Province".

EELK koguduse juhatus otsustas määrata piiskopliku jumalateenistuse ohvriannetest 200 dollarit toetust peapiiskopi Veemi sõidu toetuseks Nairobi tänava sügisel toimuvale Kirikute Maailmaliidu kongressile. Varem on kogudus teelanud brošüüri trükkimist 100 dollaril viisil.

Jumalateenistustel vancouveris ja Victorias laekus eriarannetustest 330 dollarit Piiskopliku Karjasefondi toetuseks. Piiskopliku Karjasefondi alustas kolm aastat tagasi üks Vancouveri abielupaar oma surma läbi lahkunud omaste maaletuseks. Alustajate sooviks oli, et annetusi Piiskopliku Karjasefondi heaks ei arvestata ega kuuluta Konsistooriumi eelarve korras, vaid et laekunud summad oleksid täielikult peapiiskopi käsuks otsestarveteks mida tema leiab vajaliku olevat EELK tegevuse huvides. Konsistoorium peab Karjasefondi arveid, ehkki summade kasutamise otsustab peapiiskop isiklikult. Seni on laekunud Vancouverist ja Victorias üle 1000 dollari Karjasefondi arvele.

Peapiiskop Veem lahkus Vancouverist kohalike eestlaste heade soovide saatel. (EPL/TL).

Eestis suri 16. juulil Anna Roo, n. na Madison, sünd. 18. juulil 1881.

Tallinnas suri 17. juulil Ida Pusi, n. na Isop, sünd. 5. septembril 1899 Saaremaal.

Puhketund Ojamaal

Mälestus suvisest Ojamaast. On pärastlõunane puhketund. Kasvatja Peeter Umbila pühendab end tüelilekult "sistale" kuna aga väike Aime võib kadakapuust "juuni". (Foto Lauri Nurmissaar).

Tänapäeva USA kirjandus

USA Informatsiooniteenistuse järjekordne brošüür sisaldab huvitavaid lülitõelisi kirjutisi USA praegusest kirjanduslikust olukorrast, mis väärivad peajoonetes refereerimist.

Ilukirjandus pole tänapäeval USA-s enam sugugi selles keskses huviotsioonis kui veel kümme aastat tagasi. Kõnelemata ajast kohe peale Teist maailmasõda, mil nimes nagu Ernest Hemingway, William Faulkner, F. Scott Fitzgerald ja John Dos Passos moodustasid osa aktiivsest maailmakirjandusest. Nüüd on ilukirjanduslikust loomingust ära põrõnund "elised" autorid nagu Saul Bellow, Philip Roth, James Baldwin ja isegi kohe peale Teist maailmasõda suurt tähelepanu äratanud sõjaraamani "The Naked and the Dead" (Alasti ja surnud, 1948) autor Norman Mailer. Nad kirjutavad mitmesuguseid mud raamatuid ja mõni nende hulgas on leidnud: "Sündmused reaalsus on muutunud nii veldraks, et need muudavad fantaasia impotentseks" (Philip Roth).

Osa autoritest on siirdunud teostama nn. uut žurnalistikat, mis seisab teguliku toimumund sündmuste kõigekülgse kirjeldamises (midagi N. Liidus esineva "olustikukirjelduse" taolist). Üks tüüpilisemaid selle žanri näited on Truman Capote raamat "In Cold Blood" (Külma verega 1966), milles kujutatakse kahe hukur-päti poolt toetatud mõrva ühe perekonna kallal. Autor on uurinud toimumund põhjalikult ja intervjuerinud vangis vii hivad röömlareid. Autor ise selatas, et ta oli letutanud use kirjandusliku "mittevaljandatud romaani" (the nonfiction novel). Raamat — nagu tervne rida selle eeskujul kirjutatud kujunes bestselleriks. Mitmed nooremad autorid armastavad nn. realismi selle enda pärast. Nad

tahavad näidata, et see on elu nii nagu inimesed tegelikult elavad. Lugeja võib selle üle naerda, vihastada, igavust tunda — aga niisugune on elu.

Uus Realism on õppinud oma tehnikat "vanadelt" realistidelt, eriti autoritelt nagu Fielding, Balzac, Dickens ja Gogol. Nad on leitud nende autorite juures omaid nagu "vahenditus, konkreetsed realsus, haaravus, kõikehõlmavus". Selle põhjal on nad leidnud "uue žurnalistika" nelli põhireeglit (millest alati kinni ei peeta): 1. sündmustiku esitamine konkreetselt stseenide kaupa ilma "jutustavate" vahepaladeta. 2) realistlik dialoog kõige selle venivusega, mis peab olema veenvam lugejale kui nn. konstrueeritud dialoog. 3) kujutamine mitte autorijakirjaniku kui "mina" vaatekohalt, vaid "sisseelamine" ühe kolmanda isiku vaatekohtadesse ja selle "silmaadega" vaatlemine. 4) võimalikult põhjalik miljö kirjeldamine koos selle banaalsete detailidega.

Tuleb mainida, et osa neist "reeglitest" on ilu kirjanduses tuntud juba kaua aega, ega moodusta midagi uut. On ka esitatud kahtlusi "uue žurnalistika" pädevuses. Mõne kriitiku meelest on hea romaan kaugelt suggestiivsem kui "uus žurnalistika".

Milline oleks siis "uus romaan", mis võiks võistelda nende "olustikukirjeldustega"?

USA silmapaistev kriitik L.E. Sissman on valmistanud Thomas Fynchoni romaani "Go to the Rainbow", mis sisaldab 74 lehekülge ja on üks pikemaid ameerika romaane peale "Tuleist viidud". Romaan ahistamati 1974. Kriitik leibumustab romaani kui "pikareesket, apokaliptilist, absurdset teost, mis loob täiesti uue mütoloogiat, et kirjeldada meie praegust ebameeldivat olukorda". See ku-

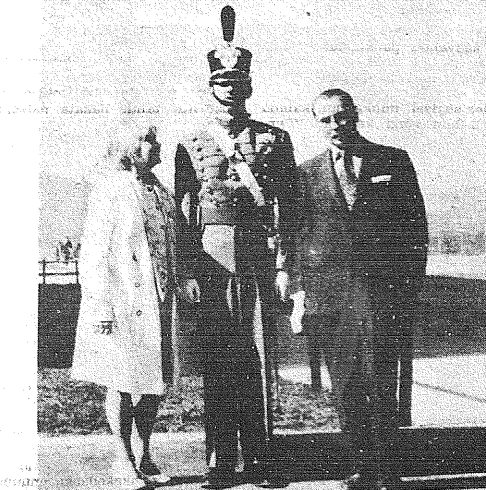
jutab lühikest perioodi "lääne-maailma langusajastust" 1944–45, kuid haarab tegelikult kogu meie sajandi. Romaan kujutab oma intelligentsile ja tema oma poolt loodud masinatele alistunud inimese paranoiatkuni inimese enda poolt loodud paranoialised unistused muutuvad tõelikkuseks ja — ironiliselt — hävitavad paranoia.

See kõik kõlab väga keerulise. Tegelikult pidevat romaani (mida käesoleva artikli kirjutajal pole seni õnnestunud mele raamatukauplustest leida) olema väga lõbus, klaunlikkude kõrvalhüpatega ja väga rikkaliku fantaasiamaadega, mis purustavad täiesti reaalsuse piirid. Kõige selle all peitub palju inimlikku kaastunnet. Autor tunneb põhjalikult muet sajad pühilised ja vaimse väärtusjameis vorme. Raamatus peegeldub nii igivanad kelti saagad kui T.S. Elioti tänapäeva ahistust kujutav poem "The Waste Land" (Tühimaa). Niisil midagi põhjalikult erinevat "uuest žurnalistikast". Ka tänapäeval näib inimvaim otsivad erinevald teid oma loomingus. Loodetavasti jõuab romaan ka siia.

Ar-GI

Laen eesti ühiskodule

TORONTO (VE) — Krediidiprobleemid Toronto eestlaste ühispühkodu ehitamiseks on nüüd lahendunud. Nimelt on Ontario ühistegelik keskpank valmis andma "Eesti Kodu" ehitusprojektilks kuni 3,5 miljonit dollarit laenu. Tingimused on juba kokkunelepitud. Tehingute vahendajaks on Eesti ühispank, milline kontakti keskpangaga korraldas.

See pikk USA kuulsas kadetkooli West Point — paratavormis noormees on Alan Tomson, kes lõpetas sõjaväelise akadeemia, kus ka Eisenhower õppis, teise leitud. Pildil õmmitlevad teda vanemad — August Tomson abikaasaga. Eestlasi on West Point'i lõpetajate hulgas olnud vaid paar-kolm kooli ajaloo kestel.

Esimese mai rongkäik maailmalagris. (Foto Kruusmägi).

Huvitavad ennelõunad

Maailmalaagris pakuti rohket ja vahelduvat tegevust eesti noortele kõikjalt maailmast. Laagri peamiseks tegevuseks olid tegevusringid, kus igal laagrielanikul leidis midagi meelekohast ja huvitavat.

Tegevusringides ratsutati, tehti käsitööd, mängiti võrkpalli, sooritati laskekursus Metsakodu laskeväljal, õpiti kannuud käsitama, tutvuti Rootsi talumajandusega j.m. Kõigis oli kokku 37 tegevusringi.

Laagri kavades esines ka n.n. Malevate ennelõunad, kus tutvustati oma asukohamaad tervele laagrile. Peeti huvitavaid ettekandeid, mida täiendati demonstratsioonidega või sketshidega ja kus tutvustati oma asukohamaa eripärasusi ja eesti noorte tegevust.

Maailmalaagri kolmandal päeval toimus Saksamaa ennelõuna. Anti ka sõna Austraalia esindajatele, kes laulude ja toredate kirjeldustega tutvustasid Austraalia loomastikku ja loodust. Oli põnev kuulda mis seal teiselpool maailma juhtub ja kuidas rahvas seal elab umbes nagu meie, kuigi et aasta-ajad täiesti segamini – suvel on jõulud ja kui meie suvepuhkuste läheme, on Austraalias vihmaaeg ja talv.

Saksamaa noored jutustasid Saksamaast, mis meile rõhkem kõega kutsuda. Kuna Saksamaal jaigpalli mängud kohutaval populaarselt, siis korraldati laagritel nikelike võimas mäng Saksa ja Rootsi meeskondade vahel. Saksalaste langes kindlasti moraaline võit, kuna nad kõik endid rüetunud jaigpallimundristesse anno 1809, väga pikkadesse "lühkestesse pükstesse" ja ruumikatesse särkidesse. Kuid jaigpallivõistluse võitsid rootslased tulemusena 6–2, kuigi poolajal mäng viikis 2–2.

Saksamaa ennelõunal toimus ka kõik lippude heiskamised saksa kombe kohaselt, ning hommikul vara äratati ka terve laager sarvel puhutud jahimeeste lugudega.

Järgmisel päeval tõusid USA pleiv, kus Wild-West lauludega ja indiaanlaste tantsudega tutvustati USA maa-ala Põhja–Ameerika. Väga toredade sketsidega tutvustati ka tüüpilisi nähteid USA elanike igapäevases elus. Kõige põnevamaks ositus Ameerika jalgpalli või rugby spordi reeglite ja taktika õppimine. See võrdlemisi keerulisi mängu demonstreeriti siin USA ja Kanada meeskondade vahelisel võistlusel. Oll me, et keegi ennast vigaseks ei löönud. Oll näha rohkem jalgu ja käse tolmus sees, kui püstijalg mäng-

ijaid. Aga oli ülimalt huvitab ja p
põnev.

Maailmalaagri kuuendal päeval toimus Kanada ennelõuna, kus tõesti kõik pealtvaatajad tegevusse pandi. Korraldati tore mäng, kus 20 korralpunktini igasuguse ülesannetega: kohvitassi balantseerimine, kahekordse kampsuni selga panemine, skauditarkuste tarvitamine, rahvuslike teadmiste ja maateaduse tarvitamine jne. Kanada ennelõunal tutvustati ka oma asukohamaad jutustuse näol.

Võibolla kõige suurema põlvse-
ga ootasid kaugel küllasest
Rootsi emneolatu. Laagrielanikud
äratsi laupäevahommikul nägu-
sai Luutside poolt ühesse, paku-
kõhvi, piparkooki ja "lusse-kul-
led" ning tähepõisid ja metsikud
laulsid ka lütsialuul. Hommikul
vau liikus laagris kokku 11 rong-
käiku, mis koosnesid noortest
hunde ja hellakete laagrist. Oli
teigustet näha mitmeid kokkum-
nägusid. Rootsi emneolatu tutvus-
ti ka teisi tüpiliselt Rootsi nähtusi.
Korraldati "Vasalopp" tervele
laagril, kus igale anti numbre-
lapp ja seati ühelele startdjoonele.
Kui startidipostist läks pask, pa-
jooksid kõik tüpiliselt Vasalopp
vaimus korraga rajale – ühes
trügimisega ja mustikastu ja-
gamisega kontrollpunktides.
Laagrielanike korraldati ka
Valborgsmäso tuli ja peeti tule
ääres süttitavald kõnesid ja lauldi
rootsipäraseid tudengilaulusid.
Kogu laager võttis ka osa 1. mai
rongkäigust, kus plakatiidil nõuti:
"Toetage Malevat, Rääkige minu-
ga eesti keelt, Suured juhid
välksemaks – väikesed juhid suu-
remaks" ine. ine.

Tutvustati ka Rootsi nähteid nagu Rootsi lipupäeva, rootsipä raseid lihavõttepäevi, jaanipäeva koos "midsommarstångiga" ning traditsioone seoses jõulude pühitsemisega Rootsis. Jagati kõigole välja informeeriv tükkis eesti keeles, mis kõlki neid nähteid ka ajalooliselt tutvustas.

Laagris toimus ka rida lõkkelid, kas all-laagrites või terve laagri ulatuses. Vabal ajal oli rida tegevusi noorte kasutada, nagu näiteks laagri kino — kus oli kavasid nii kõige noorematele kui vanematele.

Väga populaarseks al ka laagri diskoteek, mis viiel öhtul tegutses peaväljaku ääres, väeduhusaalis, mis paeviti söögisaalks. Professionaalsed heliseadised rahuldasid kõikide noorte nõudeid, kus neljast hiiglaslikkust valjuhääldajast määgiti kõige populaarsemat meeleolumuusikat. Diskoteek — seadls oli laenatud ühest Malmö kõige populaarsemast tantsukoolest ja oli täiesti atakohane in-

võimas. Alguses tundus plaatidele vahelrääkimine eesti keeles vähe võbrana, kuid harjuti sellega kiiresti ja võeti varsti omaks. Tantsupõrandal oli noortel haruldane võimalus kokku saada noortega teistest maadest – mitte ainult oma vanuses, vaid ka vanematega ja noorematega. Tantsuhoos ei teinud keegi vahet hundu, hellake-se, skaudi, galdi, vanemskaudi või juhi vahel.

Suureks elamuseks oli ka teat-
rietendus Metsakodu vabaõhula-
val, kus rambivalgustesse toodi
August Kitzbergi "Kaval Ants ja
Vanapagan". Etendusel ei puudu-
nud korralik teatrivealustus ega
heli. Toredat ja elavat mängu
täiendati ka valgus-, udu- ja suit-
suefektidega. Ao Vaksi lavastust
linn haruldaset lavapiilt imetlesid
ligemale 1.000 päälise publik, kuna
etendust tulnud nautima ka 400 kü-
lalast.

Metsakodus pakuti ka nukuteatri kõige noorematele. Esitati ka hel korral Oo Vaksi poolt kirjutatud muinasjutt "Võululuud". Koos noorte huvilistega oli Oo Vaks lavastanud ja teinisel ehitatud imposantse nukuteatri. Toredat etendust nautisid nii noored kui vanad suure hulgiga.

Tegevust oli maailmalaagris

Külaste reisi-dest pärast maailmalaagrit

Maailmalaagris viibisid palju eesti noori telgest maailmajagudest. USA-st tuli 45-e liikmeline esindusüksus, Kanadast 63 noort, Saksamaalt 45 noort, Austraaliast 2 esindajat, Šveitsist 2 osavõtjat ja Hollandist 1 esindaja.

Kanada esindusüksus saabus
Amsterdami, kust edasi sõideti
rongide ja bussidega Metsakodus-

Saksamaalt tulid noored laagri oma bussiga, mis kogu laagriajaks Metsakodusse jäi.

Eisindustkused sooritasid peale laagrit mitmeid ringreisid. Kanada noortest läksid päev enne maailmalaagrit ametlikku lõpetamist 28 noort ringreisile. Metsakodust sõideti mugava bussiga Gotlandile. Sealst Stockholm, kus peatuti kaks päeva. Sõideti edasti Uppsalasse kus tutvuti ürgse ja ilusa linnaga. Teekond viis siis läbi Resh-Rootsi Oslosse ja seal edasi rahvusvahelisele Jamboreele Lillehammeris, kus tutvuti hilgelaagriga ühe päeva jooksul.

Norrast sõideti edasti Göteborgi, Kopenhameni ja läbi Saksamaa tagasi Amsterdami, kus lennuk matkajaid 8. augustil jälle Kanasse viis.

Telne grupp Kanada noori sõitsid Metsakodu maailmalaagrist otse Lillehammerisse Jamboreele, kus 35-e liikeline skautide üksus Eesti skaute esindas võimsas rahvusvahelises laagris. Noorte tagasiõit toimus koos Kanada skaudiliitude ühise reisiga.

USA esindusüksus sooritas ka ulatusliku ringreisi Skandinaavia maades. Metsakodust sõideti bussi- ssidega Göteborgi, sealt edasi Os- losse ja Lillehammerisse Jambo- reele. Tuldi siis teises suunas läbi Keak-Rootsi Uuslapse ja sealt edasi Norrtäljesse, kust parvega sõideti Turku. soomes külastati ka Tampere, Lahtit ja veedeti kaks päeva ka Helsingis. Soomest tuldi laevaga Stockholm, mis peatuti kaks päeva. Arlanda lennuväljal sõideti täpselt USA ees 8. ennustati

Saksa esindusüksus sõitis oma bussiga Metsakodust göteborgi ja külastati ka Koitjärve vabaõhu-piirkonda. Sõideti siis edasi Ko-

küllalt. Kõikidele oli midagi varu-
tud. Laagri kõige noorematle -
lasteada ühes huvitava ja vahel-
duva tegevusega erilises laste-
pargis, kõikidele laagrielanikele
päevakavas ettenähtud ja vahel-
duvad üritused, juhtidele omava-
helised kokkulekaid ja üle-
maallinne eesti noortejuhide
konverents, külastele viisi küla-
lispäeval on programm jne. Vöeti
kõikial suure menuga vastu kõiki

penhaageni ja sealt edasi Saksa-
maale.

Austraalia noortel oli Metsakodusse tulemine tõesti maailmareis. Tüli Raudmaa jutustas, et tema juba mõni kuu Euroopas olnud enne laagrit. Austraaliast oli lennukiga saanud Londonisse, kuhu ta jäi Inglismaale vaatama ligemale kuu aega. Teel Rootsi oli Tilia ka ringreisitud Euroopa mandril. Peale laagrit pidi ta mõnda aega sõita, võibolla sõitmas ka soome. Tilia arvas, et ta ei mingit mõtet pikema teekonda. Austraalias ettevõtta, enne Eesti Päevi Baltimores. Ta kavatses siia Euroopa ja Aafrika piirkonnas ringreisida kuni aeg sõita USA-sse Eesti Päevadele. Pärast pidustusi Baltimores kavatses ta siia USA ja Kanadaga tutvuda mõne kuu välel, ja alles siis tagasi sõita Austraaliasse. Tüli ütles, et sellist reisi ei ole kunagi teinud vaid üks kord elus, mispärast ta väga põhjalikult maanuma põhjapolega tutvuda tahab.

Seoses ringreisidega, on eesti perekonnad nii Göteborgis kui Stockholmis väga suurt ja lahetek abi andnud noorte majutamise ja kottitamisega, mis ka on näiteks kui hästi meie eestlased omavahel läbi saame - vaatamata asukohamaast või kaugusest. (EPL/TS)

Vasaloppeti **võitja Juhan Raud.**

pakutud, mida ettevaimistatud kolme aasta jooksul, mil ässja lõppenud maailmalaaigrat ettevaimistatud lugematute ja en-nastalgaavate töötundide näol — nii administratiivset kui ka prak-tiilselt, püstitades kõiki neid noor-terligis vajalikek chituseja kor-rastades telgilinna maa-alasid. Pakuti noortele töesti kümne sisu-ka ja kindasti kauaks meelde-jäävat laagri päeva. (EPL/TS)

Läägri elanikele õpetati ameerika jalgpalli. (Foto Kruusmägi/Maandi).

Igavikku läinud liiget

August Wassar'it

mälestab

EESTI PENSIONÄRIDE
ÜHING GÖTEBORGIS

Ajallikkusest lahkunud liiget

Jaak Rääts'a

mälestab

EESTI PENSIONÄRIDE
ÜHING GÖTEBORGIS

Meie perest laikus

Jaak Rääts

Mälestab kurbuses

GÖTEBORGI EESTI
PENSIONÄRIDE ÜHINGUnustamata armast
sõbratari

Rosalie Milkop'i

n-na Noor

mälestab leinas

SALME KINT

Armast venda

Arnold Teesalu

Sünd. 27/1 1903 Kehtnas
Surn. 13/7 1975 Tallinnas

leinas

ODE MEETA
perekonnaga

Laulupidu

Alg. lk. 1

Korraldajad olid ette nähes "laulupeo-meelolu" tekkinist juba varakult mõeldud sellele, et publiku ja kooride "oma laulupidu" lõpus ära hoida - selleks rakendati marsimusiikat. Nagu juba on jutustatud, ei suudetud siiski rahva meeleolusid taltsutada ja rahvas meeleolusid edasi, kui oli hoolitsetud, et valjuhääldite mürgel katkes. Rahvas oli pahane korraldajate katkestamiskatsel ja selles olukorras peeti paremaks lasta neid "välja laulda" oma tunded.

Militsal, kes torni roninud noori püüdis vahistada, tuli tegemist teha ümbritseva rahva avaliku pahameelega - kividki olivad lennanud. Valjuhääldajast soovitati rahval mitte lava ette seisma jääda, sest esinevat "huligaaniteid".

Pärast laulupidu liikus linnas lauljate laulvaid grupe. Laulud muide ka "Saa vabaks Eesti meri" ja kostnud hüüdeid "Vankad välja!".

Mari Melus, end. Tallinna Pedagoogiumi direktor, kes nüüd elab Sydneys, kus ta hooldeb Sydney Eesti Seltsi raamatukogu, saabus koju tagasi külastusreisilt Kanadasse.

Gustav Vilumets Austraalia pealinna Canberras tähtsast 90-nädalast sünnipäeva. Vanim aga Canberras on Aleksander Parvel, kes käib 74-nädal eluaastat.

Armast abikaasat, isa, onu ja
venda

Oskar Heinlaid'i

Sünd. 10/2 1916

Surn. 24/6 1975 Kihelkonnal

mälestavad

ARIKAASA

POEG AIVAR Eestis

TÜTAR HELE

perekonnaga Eestis

ODE perek. Rootsis

ODELAPSED

perekondadega

ODE ja VEND

perekondadega Kanadas

Kui esineb surmajuhtum

Konsulteerige suurima usaldusega matusebürood

Thure Söderquist
Begravnings &
EldbegängelsebyråMariatorget 1
116 45 Stockholm
Tel. 44 80 97, 44 80 98

Eriksa:

Eestikombelised
matustalitused
Õupäevane valvekord

Ameeriklaste ärikogemused venelastega kaubitsemisel

NEW YORK (VE) — Kuidas teha äri Venemaaga? Ameeriklased on seda k'simust põhjalikult uurinud ning selle kohta annab ülevaate Ühendriikide ajakirja Moskva korrespondent, kes kinnitab, et ärisidemete sõlmimiseks venelastega on vaja tugevaid närv, kannatust ja vokat. Kui äriimees on nende teguritega küllaldaselt varustatud, alles siis võib ta mõelda kontori avamisele Moskvast. Ajakirjanik mainib, et Moskvasse äritegemise otstarbel saabub ameeriklane peab esmaajoones suurendama oma kulude eelarvet kahekordseks, kolmekordistama oma kannatlikku meeli, õpetama oma naisele elektriplaadi keetmist ja muretsema endale esindusliku kummitempli. Kõige selle juures tuleb aga eeskätt mees pidada, et edukad ärilised operatsioonid Moskvast ei olene niivõrd ameerika äri-mehe osavusest ja talendist kui poliitilistest sündmustest, mis venelaste hoiakut ja koostöötatet mõjuvad.

Isegi kõige parem müügiagent ei ole võimeline venelastele müüma selliseid artikleid, mida nad hästi ei vaja. Kuid samal ajal võib mõni väikeste äriühingutega agent olla õnnega koos, kui tal on pakkuja mingisugust masinat või tehnikat uuendust, mida venelased igahinna eest tahavad.

Paregu elab Moskvast 28 Ühendriikide äriimeest, kes esindavad 19 eri ettevõtet. Kuid vaatamata Ühendriikide — N. Liidu kaubandusliku kokkuleppe takerdumisele plaanitsevad palju Ühendriikide äriimehed oma esinduste avamist N. Liidu pealinnas, arvestades suuri teenimisvõimalusi nõukogude riiklikul turul.

Ärilise esinduse avamine Moskvast on keeruline ettevõtte ja see võib talu aega, mis on tingitud venelaste sihilikust venitamisest ja visitamistaktikast. Lääneriikide äriimehed on veendunud, et venelased kasutavad äritegemisel sama taktikat, mida harrastavad nende diplomaadid: nad rähutavad ja kordavad visamatut ja lakka-matut oma seisukohti, kuni vastased tüdinenult järele annavad ja kompromissid saavutavad oma eesmärgi. N. Liidu Teise maailmasõja-aegne välisminister Molotov oli tüüpline selle koolkonna esindaja, kuna ta oli võimeline koosolekute ja nõupidamiste pidevade kaupade ituma ja oma seisukohti alla kriipsutama. Molotov ei väsinud, kuid tema vastased väsisid. Ning ei saa unustada, et Molotov koolist läbikõlunud mehed istuvad praegu Kremli vastuvatel kohtades.

Ameeriklased on siiski märganud, et venelasi saab mõjutada ähvardustega. Nii ootas üks ameerika äriimees mitu nädalat Moskvast korterit, kusjuures teda ei võetud isegi otustajate järjekorda. Kui mees lõpuks tüdines ja lubas päevapealt koju tagasi sõita, siis sai ta mõne päeva jooksul Moskva standardi järgi hea korteri.

Venelased eelistavad tegeleda ja läbiraakimist pidada suurte ettevõtte rikaste ja mõjuvõimsate juhtidega. Nende loomulikuks on Chase Manhattan Banki pank president David Rockefeller. Kuid igal ettevõtetel ei ole võimalik opereerida Rockefelleri nimega ja venelaste meelitamiseks saadetakse Moskvasse läbiraakimist pidama ettevõtte presidendid ja direktorid. Ning kogemused näitavad, et need mehed saavutavad paari päeva kestel rohkem kui firmade kohalikud esindajad Moskvast nädalate ja kuude kestel.

N. Liidu bürookraatlik süsteem tekitab ameerika äriimeestele pidevalt maohaavu, kuna Venemaal saavad otsused teha ainult võl-

muredeli tippu kuuluvad mehed. Ameeriklased võivad mõne ettevõtte asutamiseks N. Liidus detailseid kokku leppida, kuid siis seigub lõpuks, et läbiraakimist pidanud venelane ei ole võimeline otsust tegema ning otsuse tegemine läheb kõrgemastest instantsidesse, kus see võtab aega nädalaid ja kuid. Ühendriikide äriimehed leiavad, et vene ametnikud ei taha endale otsuste tegemisel võtta mingisugust vastutust, kartes tehingu nurjumisel süüdlaseks jäämist.

Ameerika äriimehel Moskvast tuleb juua rohkem vokat, kui seda tema tervis ja puusaajoon taluvad. N. Liidu ametimehed ja kaubanduslikud esindajad on harjunud pikade lantsh ja lõunasõõgitudidega, mis puhul hävitatakse suures kvantiteedis vokat ning juuakse lakamatult detente poliitika. Ühendriikide — N. Liidu kaubavahetuse ja lauaistutaja terveis. Kuid lauas ei aeta tavaliselt ariajal ja seda tehakse alles hiljem kasulgi kontoris, kui ameeriklased on väsinud ja nende pead segased.

Ameeriklased kurdavad, et kontori avamine Moskvast maksab astronoomiliselt summasid. Esimese aasta kulu ulatuvad keskmiselt 175 000 dollarini. Ühe USA tööstuse juhid kalkuleerivad, et nende kontori asutamise Moskvasse läheb esimesel aastal maksma veerand miljonit dollarit. Kontori avamine nõuab suurt planeerimist, kuna isegi kontori mööbel tuleb teha Ameerikast või Lääne-Euroopast. Samuti tuleb välismaalt tellida kontoritarkel, mis piisavad kaheks või kolmeks aastaks. Kuid sageli ei ole võimalik saada kontori ruume ning siis tuleb ameeriklastel oma kontoriruumiks kasutada hotelli vannituba.

Välismaalt saabunud äriimeeste abistajaks Venemaal on bürookraatlik asutus UPDK, kelle hooletus on kontoriruumide muretsemine, korterite hankimine, vene keele tundide korraldamine, teatripilette ostmine ning sekretäride ja autotjuhtide palkamine. Kontoriruumidega on ameeriklastel suuri raskusi, kuna N. Liidus leidub vaid vähesel arvul vilunud kontori juhte, kes on võimelised inglise keeles kirju kirjutama.

Kuid kui äriimees lõkkab tagasi kaks või kolm UPDK poolt soovitatud jõudu, siis pole tal enam mingisugusel väljavaatel lootust UPDK väljavaatelt lootust UPDK abile.

Kui äriimees saab endale lõpuks kontoriruumid või korteri, siis vajavad need tavaliselt põhjalikku remonti, mis on omaette suureks operatsiooniks, kuna N. Liidus puuduvad asjatundjad, kes on võimelised seda tööd korraldama sooritamaks. Ka selle töö korraldamine kuulub UPDK kompetentsi. Sealjuures leiab siiski ka võimalusi selliste tööde sooritamiseks "aitaks", kuna paljud Moskva puusepad ja elektrikud on valmis töötama õhtutell ja nädalalõppudel, kui neile vastutasuks antakse vokat, importeeritud sigarette ja moodsaid pükseprille, millest N. Liidu vabal turul saadaval ei ole.

Välismaalasi häirivad ka mitmesugused vene kombat, milledega nad läänemaailmas ei ole harjunud. Nii näitaks ei võeta vene restoranide ja hotellide riite hoiuruumis vastu palitud ja mantleid, kui need ei ole varustatud tugeva naela otsa riputamise triipiga. Sellised mantlid antakse kohelealt tagasi ja mainitakse ülevõetav, t ilma triipita mantel on "ne kultuur-

nõi". Kontrastid nõukogude elus on sageli suured ja häirivad. Näiteks juu ameerika äriimees sõidutatakse oma importeeritud kallis autos uude korterisse, kus ei ole sooja vett või kui näiteks äriimees juob kallist importeeritud shoti viskit, kuid peab lõunasöögiks leppima purgibadega, mis on ülesoonendatud hotelliruumi kedduplaanil. Tal ei ole lihtsalt aega minna kassagile restorani, kuna seal võtab lõunasöögi ootamine vähemalt kolm tundi.

Jäävad rahast ilma Portugalis

LISSABON (VES) — Portugal pangad, mis nüüd kommunistlike meele valituse poolt "järelevalve" alla võetud, on teatanud, et hoiuarvud on suletud ja need enne 4-5 aastat ei avasta. Ükski pank ei maksa enam raha hoiuomanikule ilma riigipanga loata.

Olevatel andmetel oli ka eestlastel Portugalis pankades raha.

Lennukiröövid USA-s lõppenud

NEW YORK (VES) — USA-d pikemat aega ärevil hoidnud segased lennukiröövid on nüüd peaaegu lõppenud, kuna ükski reisia ei pässe enam lennukile ilma elektroonilisest kontrollist läbi käimist.

Lennuväljadel on selleks ehitatud vastavad tunnelid, kui ilmneb, et kellegil on mingi metallise kaas, siis on selle kuju otsemaid näha valve ees seival ekraanil. Mõõdumud aastal tabati sel viisil 15 000 isikut, kes lennukisse tahtsid kaasa viia relvi.

Saksamaa...

Alg. lk. 1

likku kui ka teaduslikku tegevust, kuid tingimused, et ta selles ei kritiseeri kehtivat kommunistlikku režiimi.

Dr. Emiliani kohta võiks veel juure lisada, et 1956. a. püüdis punased agendid teda röövida austria riigi piirist, kuid röövid austriast ning küüditada Rumeeniasse. See ebaõnnestus. Hiljem vahistati tema vend kodus, mõisteti surma ning mõrvati Rumeenia juuleoleku võimude poolt. 1962 sõitis juuleoleku võimude auto tema 86-aastasest emast üle, mille tagajärjeks oli viimase surm. Tema oma teadmist kaudu on ilmunud üle 200 artikli Rumeenia pressis, kus teda on tembelatud kõige häidlikumaks Rumeenia režiimiks.

Pole kahtlust, et dr. Emiliani juhus pole viimane, vaid selliseid järgnevad nüüd peale Helsingit. Ilkuvall linnid. Praegu aga küsivad eksilpoolitised Saksamaal, mida tuleb teha kui Bonn võtab neilt eksisteerimisvõimalused televikis, pealegi kui see toimub Brandti ja Kissingeri poolt soovitatud "detente" alldi al? (EPL/J. Adila)

Kanada teatri pääsmed

Laupäeval 23. aug. kell 19 ja pühapäeval 24. aug. kell 17 toimuvad teatritendused Scala teatris Eesti Majas. Esitamisele tuleb August Mälgu näidend "Tähevarjus" Kanada Eesti Teatri Kõlaskägu puhul. Lavastus Rein Andrei. Pääsmete eelmüük Eesti Kulturi Kõnõidse büroos, Wallingatan 32, tel. 11 31 16.

Külaliste ja osavõtjate hinnang: Maailmalaager täielik õnnestumine

Maailmalaager Metsakodu õnnestus ülimalt hästi! Nõnda arvustavad laagrielanikud, laagrit külastajad ja skautjuhid kõikjal maailmast alles lõppenud eesti noorte suurrütmilise Metsakodus. Kõik olid imponeeritud viimistletud laagriorganisatsioonist, eeltöödest nii maastikul kui ka administratiivselt, hästi vahelduvast tegevusest nii laagri tegevusperioodidel kui ka noorte vabal ajal. Külalised USA-st, Kanadast, Saksamaalt ja Austraaliast tutvusid suure huviga kõigi uudsustega, mis Maailmalaager Metsakodus rakendust leidnud, ning mitme poolt lubati kindlasti rakendada neid uudsusi ka oma maa lipkondade töös ja tulevastes laagrites.

Maailmalaagri õnnestumisele aitas kindlasti kaasa ka ilus ja soe ilmastik. Metsakodus valitses ka kümne päeva jooksul ülimalt tore ja asjalik meeleolu noorte ja juhtide vahel.

Teeksimise edukast üritusest põgusa kokkuvõtte allpool üritusest, mis oli lühikes 1960 Eesti skautlilidus kergitatu mõttele luua võimalusi eesti noorte kohtamiseks ülemaailmses ulatuses. Esimene maailmalaager toimus 1962 Kajakajal Kanadas ja 1975 maailmalaager Rootsis Metsakodus oli järjekorras juba kuues.

Eesti Skautlilidus peaskaut Jaan Lepp Torontoost ütles Metsakodus, et eesti skautlikul organisatsioonil on erakordselt eeliseks asjaolu, et eesti skautluse juhid tunnevad üks teist juba aastaid üle piiride ja see teeb hõlpsaks maailmalaagrite arendamist. Tänu laagritele on eesti noorte kasvanud kokku ühiseks perekaks, kuigi nad on ajutatud mitmetele maadele.

Maailmalaager Metsakodu sihts oli samuti tiivustada koostööd Malevate vahel ning noortele võimaldada kokkusaamist ja tutvumist vahelduva tegevuse raames.

Maailmalaager erineb võimalikult pisut "tavalisest" skautlaagrist, kuna pearahk mitte nii suurel määral skautlikel ametel – nagu laagriarvate ehitamine, lahtisel tulel toiduvalmistamine jne. Maailmalaagris on pearahk ühise kokkusaamisele – olgu siis all-laagrites, igapäevases tegevuses või vabal ajal.

Metsakodus oli laagri peamiseks tegevuseks n.n. tegevusringid. Juba kaks aastat enne laagrit algasid eeltööd nii programmi, administratsiooni kui ka laagri alade ettevalmistamise osas.

Toimus arvukalt igasuguseid koosolekuid ja peeti ka kirja teel järjekindlat kontakti välismalevatega. Nõnda saadeti ka varakult väljale ankeetleht noortele, kus neid paluti valik teha ligemale sajast tegevusringist aimest. Sooritati veel mõned usutlemised noortega, ja koostati nende kogemuste põhjal maailmalaagri tegevusringide sari. Rakendatud 37 tegevusringi leidsid ka elavat osavõttu. Aimestikust leiame näiteks: Eesti Rahvuslikud teadmised (kolmes eri jargus), kaart kompass ja orienteerumine, mitmetlaadi pioneeritööd, primitiivne toiduvalmistamine, looduskaitse, tähistavaas ja ilmastik, loodustundmine (kus sooritati teaduslik ekoloogiline uurimus Metsakodu Lugejärve taimestikust ja loomastikust, ühes vajalike proovidega ja analüüsides laagris püstitatud laboratooriumis), Eesti rahvamängud ja rahavatanis, Eesti lauluvara, nahavoolimine, joonistamine ja akvarell, plasti valamine, aplikatsioon ja riidemoosaiik, võõd paeld ja makramee, raadioga juhitava d mudelid, amatöörraadio, post-margid ja rahad, ratsutamise, kanu sport ja laskesport ja palju muud.

Ka noorte vaba aeg oli huvitavalt sisustatud. Öhtuti pakuti laagrielanikele kinoetendusi, diskoteeki tantsu väga ajakohases vormis, kõigi vajalike seadistega, vababulaval asjalundlikku teatrit vajalike helli ja teatrivalgustusega, ning ülimalt uhke lavapildiga. Noortel oli võimalik kohtuda väiksemates gruppides lõkete ümber või juttu ajada laagri avaras kohvikus. Skautjuhtidele korraldati tutvumiskohtumisi ja viidi laagri päevakavas läbi ka Eesti noorte-

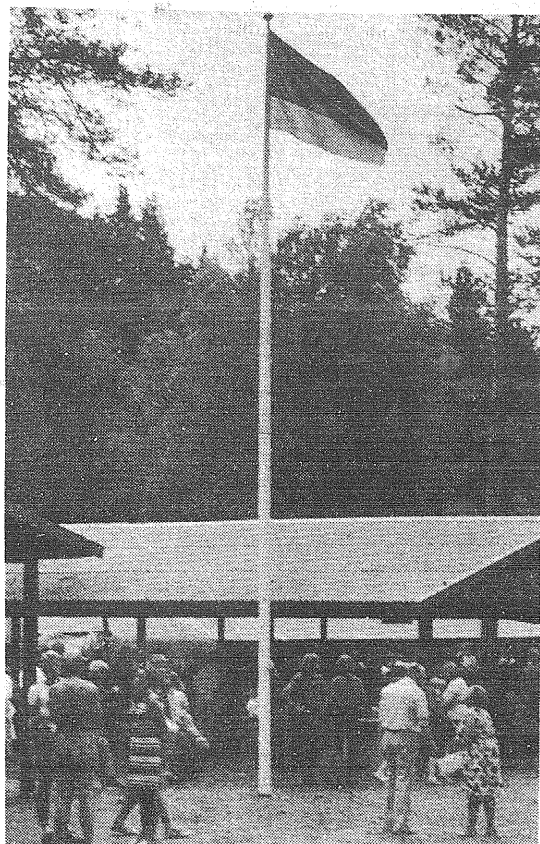
juhtide ülemaailmne konverents.

Metsakodu oli kümne päeva jooksul täielik noorteriik, kus igal elanikul pildiga varustatud laagri-pass. Sellises riigis pidi ka olema ulatuslik ühiskonna teenendus. Laagrielanikel oli kasutada oma postkontor millel oma eriline tempel ja esimesepäeva ümbrik. Postkontor vahendas iga päev ligemale 350 väljaminevat kirja, ning toimetas edasi ligemale 200 sisse tulevat kirja või pakki. Jaa muidugi ei puudunud ka pank: kohal oli SE-panga pank-buss, mis korraldas kõiki peratsioone.

Laagri haiglas oli ööd ja päevad valvekorrast arst ja öde, kellele kasutada ka punaseristi – auto kiireloomulisteks transportideks. Õnneks ei esinenud laagris ühtegi tõsisemat haigust ega õnnetust. Laagrielanike teeninduses olid ka kaubaait, kirjatuba, saun, kohvik, reisibüroo, muuseum, väliskülalistele saatkonnad, laagri-leht ja oma ringhääling, milline laenasõogi ajal andis informatsiooni, teateld, reportaažne laagrist ja väljaspool toimetust valmistatud kokku 4 tundi saatid. Eesti skautide oma raadiojaam laagris pidas ühendust skautidega üle kogu maailma. Saavutati kontakte amatööridega Euroopas ja ka Eestis, ülemere koguni Brasiiliaga ja USA-ga. Kõikjal avaldati huvi eestlaste maailmalaagri vastu.

Laagri fototeenindus pikistas kõik elanikud laagripassi pildideks, fotograafid Jaak Kruusmägi ja Mart Maandi andsid agra erilise panuse kogu laagri elu pildides kirjeldajaina. Need olid imekiirelt valmis ja saadval kõigile. Nende produktioon oli 500 pilti.

Maailmalaagri hea kordaminek lasus kaudselt maailmalaagri las-

Külalisi ja noori Metsakodu vabaõhu-söökla (MK-fotod Kruusmägi/Maandi)

teal, kus hoolt kanti juhtide mudilaste eest vanuses 3 – 7 aastat. Laagri juhtkond oli nimelt väga noor ja ei oleks olnud võimalik nii mitmeid tegevjuhte laagri töösse rakendada, kui ei oleks pakutud neile lasteaeda, kus kolm väljaõppinud kasvatajat laste eest hoolitsesid laagri ajal. Ka külaliste lapsi võeti vastu külalispäevadel.

Selle suure laagri juures on alati tootustamine suureks probleemiks. Küll aga mitte Metsakodus, kus suudet 600 inimest toidustada vaevalt 45 minutiga! Esimest korda leidis ultramoodne tehnika rakendust skautlikus laagris. Toidud toodi sügavkülmutatult kohale, hotti külamutuskonteineris ja valmistati mõne minuti jooksul elektronahjude ja n.n. soojahajuhjude abil. Valmistati "tavalises" korras vaid salatid ja magustoidud. Moodne tootlustussüsteem oli väga hügteeniline, hoidis perenaiste aega ja ka loopinda, ning pakkus laagrist osavõtjale, ka külalispäevadel külalistele, ülimalt maitsekalt oitu – mis hästi varieerub ja vastav nõuetele toiteväärtuse suhtes.

Toitlustajaks oli Madis Laas ja peaperenaisteks Maimu Leesi, kellel olid abiks 23 perenaist laagri köögis ja kohvikus.

Maailmalaager meelitas kokku palju külalisi. Laupäeval tuli tibataval vihmale vaatamata laagrisse 400 külalist, nii et koos laagriperega 1000-pealine publik jälgis Ao Vaksi ja tema ansambli toredat teatritendust "Kaval Ants ja Vanapegan". Pühapäeval läbis laagri-värava üle 800 külalise, kes elavalt osalesid üritustest, m.h. suurlokket, jumalateenistustest jne. Külalislager oli täis teltke ja hotellid ümbruskonnas pildid puhkusest katkestama, et abonneeritud eesti külalisi vastu võtta.

Et maailmalaager õnnestus üle ootuste, ei johtunud vaid juhtkonna tublidusest, vaid ka noorte endi toredast rõõmsast ja distsiplineeritud käitumisest. Laagri juhtkond ja kõik need truid inimesed, kes kolm aastat maailmalaagrit Metsakodu ette valmistasid, võivad teha nüüd tõsist rahulolu tunda. Õnnestumine oli nendele ainsaks, ent seda suuremaks töötsak.

TARMO SEPP

Ao Vaksi Metsateatri "Kaval Ants ja Vanapegan" etendusell maailmalaagri-teatris. (MK-foto Kruusmägi/Maandi).

Helli Ene Fukk, pedagoogika magister Baltimore'is USA-s, abielulis Ralph Edwin Herndoniga. Prunt on õpetajaks Baltimores ja on varem kolm aastat töötanud Venetsueelas ameeriklaste erikoolis.

Vello ja Helle Karuks Kirklandist Washingtoni osariigist viibisid külas Stockholmis.

Jaak Linkhorst abikaasa Anita-ga Malmöst sõitsid kuuks ajaks New Yorki, kus elavad tema vanemad – konsul Aksel Linkhorst abikaasaga.

Karl E. Petersen, matemaatika õppejõud ja doktor North Carolina ülikoolis, viibis Inglismaal Warwickis, kus toimus ülemaailmne matemaatikute kongress. Ta esines ettekandega.

Harry Tarmot, eesti "Vilkingi" lipkonna juht New Yorgis, sai USA skautluse peakorterilt kõrgeima Ameerika skautluse aumärgi "Hõbe lipri".

Lembit Swelgard Celevelandist, USA, viibis külaskäigul Stockholmis. Möödunud aastal võitis ta osa Metsaülikooli kursusest Soomes.

Leonid Trett, publitsist, näitekirjanik ja seltskonnategelane Adelaidest Austraalias, tähistas oma 70-näd sünnipäeva. Kohalik Eesti Seits valis ta sel puhul auhinnaks.

Elmar Rajaloo, Sydney muusikategelane ja koorijuht, tähistas 70-näd sünnipäeva. Ta on kirjutanud ka helindeid ja üle laulumaingu ("Kohtume Kunglas").